

Nr 165.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående godkännande av ett i London den 21 december 1938 undertecknat avtal mellan Danmark, Finland, Förenade Konungariket Storbritannien och Nordirland, Norge samt Sverige angående begränsning av flottrustningar och utväxling av upplysningar om byggnad av krigsfartyg; given Stockholms slott den 3 mars 1939.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden för denna dag samt med överlämnande av texten till ett i London den 21 december 1938 undertecknat avtal mellan Danmark, Finland, Förenade Konungariket Storbritannien och Nordirland, Norge samt Sverige angående begränsning av flottrustningar och utväxling av upplysningar om byggnad av krigsfartyg vill Kungl. Maj:t härmed äska riksdagens godkännande av nämnda avtal.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Rickard Sandler.

Utdrag av protokollet över utrikesdepartementsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 3 mars 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Efter gemensam beredning med t. f. chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Quensel, och chefen för handelsdepartementet anför ministern för utrikes ärendena:

Sedan sändebudet i London, envoyén B. G. Prytz, den 21 december 1938, jämlikt av Kungl. Maj:t den 30 juni samma år lämnat bemyndigande, under

Bihang till riksdagens protokoll 1939. 1 saml. Nr 165.

förbehåll för ratifikation med riksdagens samtycke, för Sveriges del under tecknat ett avtal mellan Danmark, Finland, Norge, Storbritannien och Sverige angående begränsning av flotttrustningar och utväxling av upplysningar om byggnad av krigsfartyg, anhåller jag att få anmäla frågan om avlåtande av proposition till riksdagen rörande avtalets godkännande. Därvid torde inledningsvis få erinras om de mellanfolkliga strävanden att åstadkomma en begränsning av sjörustningarna och de internationella avtal på detta område, som förekommit efter världskrigets slut.

Ehuru en principiell grundval för rustningsbegränsning jämväl beträffande sjöstridskrafterna lagts genom art. 8 i Nationernas förbunds akt och förbundets verksamhet från denna utgångspunkt, enkannerligen den år 1932 öppnade nedrustningskonferensen, även inbegrep flottorna, hava de positiva resultat, som härutinnan ernåtts, tillkommit genom särskilda avtal vid sidan av förbundet. Det förhållandet, att rustningsbegränsning just i detta avseende — i motsats till andra vapenslag — i viss mån kunnat realiseras, torde måhända till stor del vara att tillskriva tekniska och ekonomiska orsaker. Den svårighet att ur vare sig kvalitativ eller kvantitativ synpunkt jämföra militära förhållanden i olika länder, som man mött under nedrustningsarbetet i allmänhet, torde minst göra sig gällande i fråga om de marina enheterna — krigsfartygen. Den stora framställningskostnaden för dessa och framför allt för slagskeppen har gjort de marina stormakterna benägna att under trycket av ekonomisk depression komma till en överenskommelse om bevarande i stort sett av rådande inbördes styrkeförhållanden. Uppnåendet av dylika överenskommelser har säkerligen också befördrats därav, att möjligheten till kontroll av andra makters åtgöranden uppenbarligen är större i fråga om fartygsbyggnader än beträffande andra rustningsgrenar.

Dessa omständigheter torde hava väsentligt bidragit till att vid den s. k. Stilla Havskonferensen i Washington 1921—1922 ett avtal tillkom, vilket visserligen icke i och för sig medförde en marin nedrustning men dock bidrog till att för en tid hejda kapprustningen till sjöss. Enligt den i Washington den 6 februari 1922 mellan Frankrike, Förenta Staterna, Italien, Japan och Storbritannien undertecknade traktaten, vilken skulle gälla intill 1936 års utgång, fastställdes definitioner för vissa krigsfartygskategorier, och beträffande vissa kategorier infördes dels kvalitativa begränsningar — maximering av tonnage och kaliber för bl. a. slagfartyg och flygplanbärare — dels kvantitativ begränsning sålunda, att enligt en fixerad relation mellan de marina stormakterna slagfartygens och flygplanbärarnas totala tonnage maximerades.

De närmaste åren efter Washington-konferensen gjordes försök från Nationernas förbunds sida att vidga ramen för 1922 års traktat till att omfatta även andra sjömakter än de fem stormakter, som undertecknat denna. I sådant syfte utlystes en konferens i Rom år 1924, vilken emellertid icke ledde till någon överenskommelse. Samma utgång fick den på presidenten Coolidge's initiativ inkallade konferensen i Genève år 1927 — mellan Förenta

Staterna, Japan och Storbritannien — vars syfte var att söka uppnå en kvantitativ begränsning i fråga om byggnad av lättare krigsfartyg.

Jämlikt Washington-traktaten skulle signatärmakterna åtta år efter dess ikraftträdande ånyo sammanträda för att dryfta frågan om sådana eventuella ändringar däri, som kunde befinnas nödvändiga med hänsyn till den tekniska och vetenskapliga utvecklingen. Den konferens, som med anledning härav kom till stånd år 1930 i London, ledde den 22 april samma år till undertecknande av en ny traktat, vari bestämdes, att Förenta Staterna, Japan och Storbritannien skulle under traktatens giltighetstid, vilken var densamma som för Washington-traktaten eller intill 1936 års slut, inställa all nybyggnad av slagfartyg. Frankrike och Italien skulle ej heller i annan mån få företaga nybyggnad av slagfartyg under samma tidrymd än genom utnyttjande av den rätt till slagfartygsbyggnad, som under Washington-traktatens åtta första år ej begagnats. Beträffande de lättare fartygskategorierna fastställdes kvantitativa tonnagegränser för Förenta Staterna, Japan och Storbritannien i fråga om kryssare, jagare och undervattensbåtar, under det att Frankrike och Italien icke accepterade någon begränsning i detta hänseende.

Åren 1932—1934 diskuterades vid nedrustningskonferensen i Genève, vilken redan från år 1925 föregåtts av ingående tekniska förberedelser, flera betydelsefulla principiella spörsmål i avseende å marin rustningsbegränsning. Från dessa överläggningar, vilka som bekant icke ledde till något positivt resultat, är att nämna spörsmålet, huruvida en kvantitativ begränsning lämpligen borde ske kategorivis — såsom enligt Washington- och London-traktaterna — eller fixeras för varje stats flotta såsom helhet betraktad — totaltonnagemetoden — vilken senare särskilt förordades av de mindre sjömakterna. Det må framhållas, att det tekniska utredningsarbetet i Genève i ett för nu förevarande angelägenhet icke oväsentligt hänseende blev av betydelse för den fortsatta utvecklingen av den marina traktatpolitiken. Då vid den s. k. förberedande nedrustningskommissionens sista möte, i november—december 1930, frågan om krigsfartygens kategoriindelning diskuterades på grundval av systemet i London-traktaten av samma år, väcktes från svensk sida förslag om att den med beteckningen »slagfartyg» angivna kategorin (»capital ships», »bâtiments de ligne»), inbegripande övervattensfartyg (utom flygplanbärare), vilkas déplacement överstiger 10,000 ton eller vilkas kanonkaliber överstiger 203 mm., borde såsom inrymmande alltför heterogena typer uppdelas i tvenne underkategorier. Som motivering framfördes artskillnaden mellan stormakternas slagskepp och sådana kustförsvarsfartyg med grövre kanonkaliber som de svenska pansarskeppen. Förslaget hänsköts till en underkommitté, bestående av de närmast intresserade makternas marina sakkunniga, och i enlighet med ett enhälligt förslag av denna beslöt den förberedande kommissionen att i sitt utkast till nedrustningskonvention i kategorin »slagfartyg» införa en underavdelning inbegripande slagfartyg icke överstigande 8,000 ton.

Den 18 juni 1935 undertecknades ett brittisk-tyskt flottavtal, varigenom en relativ, kvantitativ begränsning mellan de bägge ländernas flottor fastslogs och överkorsandet av Versailles-traktatens begränsningar från brittisk sida accepterades. Jämlikt avtalet må Tyskland icke utbygga sin krigsflotta till att omfatta mer än 35 % av den brittiska imperieflottan. I fråga om undervattensbåtar erhöll Tyskland paritet i förhållande till Brittiska Riket, varvid Tyskland dock förband sig att tillsvidare endast utnyttja denna rätt intill 45 % av Brittiska Rikets undervattenbåtstonnage. Sistnämnda utfästelse har i december 1938 återtagits av Tyskland.

Under år 1934 ägde förhandlingar rum i London rörande förnyandet av Washington- och London-traktaterna. Dessa förhandlingar blevo emellertid resultatlösa, och den 29 december 1934 uppsade Japan nämnda båda avtal. I enlighet med bestämmelserna i de båda traktaterna sammanträdde en ny konferens i London den 9 december 1935 mellan Frankrike, Förenta Staterna, Italien, Japan och Storbritannien i syfte att utarbeta en ny överenskommelse, avsedd att träda i de båda äldre traktaternas ställe. Sedan Japan på ett tidigt stadium lämnat konferensen, enär ett förslag från dess sida, innebärande principiell paritet i kvantitativt hänseende med Förenta Staterna och Storbritannien, avvisats, måste man uppgiva tanken på ett nytt avtal om kvantitativ begränsning. Man enades i stället om att fastställa kvalitativa begränsningar, kompletterade med bestämmelser om utbyte av informationer rörande flottbyggnader och utväxling av nybyggnadsprogram. En ny traktat undertecknades i London den 25 mars 1936 av Frankrike, Förenta Staterna och Storbritannien — jämte Australien, Canada, Indien och Nya Zeeland. Möjlighet att biträda densamma lämnades öppen för övriga signatärmakter till 1930 års London-traktat.

Då 1936 års London-traktat i huvudsak överensstämmer med det nu förevarande brittisk-nordiska avtalet, tillåter jag mig att beträffande dess innehåll hänvisa till den redogörelse för sistnämnda avtal, som jag i det följande skall lämna; skiljaktigheterna mellan de bägge överenskommelserna skola därvid belysas. Här må endast — under erinran om vad i det föregående nämnts rörande dessa frågors behandling i Genève — antecknas, att traktaten i fråga om definitionen av slagfartyg, i enlighet med den förberedande nedrustningskommissionens mönster, innebär en uppdelning av denna kategori i tvenne underavdelningar, avskilda genom tonnagegränsen 8,000 ton. Av förhandlingsprotokollen framgår, att denna uppdelning, vilken i och för sig knappast torde hava varit av större intresse för de i London-konferensen deltagande stormakterna, tillkommit med hänsyn till att önskemål därom i Genève framförts av de mindre sjömakterna och att man hade i åtanke en framtida anslutning till traktatens system i en eller annan form från dess sida. Det förhållandet, att traktaten endast delvis förbjuder anskaffande av slagfartyg tillhörande den lägre underkategorin (ej överstigande 8,000 ton), torde få tillskrivas samma skäl.

Sammanfattningsvis kan sägas, att de av London-traktatens begränsningsbestämmelser, vilka för Sverige för närvarande hava praktisk betydelse, inne-

bära, att övervattensfartyg — bortsett från flygplanbärare och s. k. trängfartyg — icke få hava större standarddeplacement än 8,000 ton eller en kanonkaliber mellan 155 och 254 mm.

Vid traktatens undertecknande uttryckte konferensens ordförande den förhoppningen, att traktaten skulle visa sig lämpad som bas för en allmän internationell överenskommelse, och Nationernas förbunds generalsekreterare underströk i en cirkulärskrivelse den 6 maj 1936 till samtliga i nedrustningskonferensen representerade regeringar denna synpunkt; härvid berördes även möjligheten av tvåsidiga förhandlingar i ämnet mellan å ena sidan av frågan intresserade regeringar och å andra sidan Storbritannien. Sådana förhandlingar upptogs också efter traktatens avslutande av brittiska regeringen med Sovjetunionen och Tyskland, och hänvändelser i samma syfte gjordes vidare till bl. a. de fyra nordiska länderna ävensom Polen. Även vissa andra stater torde hava mottagit motsvarande framställning, utan att densamma, i varje fall hittills, lett till undertecknande av något avtal. För Sveriges del gjordes en preliminär framställning den 26 mars 1936 av brittiska utrikesministeriet till beskickningen i London, varefter brittiska regeringen den 16 maj genom sin beskickning i Stockholm under återopande av Nationernas förbunds generalsekreterares nyss berörda skrivelse föreslog en överläggning i London mellan brittiska och svenska sakkunniga. Spörsmålet hade under mellantiden dryftats vid ett nordiskt utrikesministermöte i Genève den 10 maj 1936.

I ett den 19 maj 1936 avgivet yttrande i ärendet förordade chefen för marinstaben en svensk anslutning till ett avtal av London-traktatens typ under vissa förutsättningar, nämligen *dels* att övriga Östersjömakter, enkannerligen Sovjetunionen, Tyskland och Polen, anslöte sig därtill, *dels* att dittills antagna svenska marina byggnadspolitik avsåges att fasthållas i sina huvuddrag, *dels* att äldre pansarskepp, även med bibehållet pansarskydd, skulle få räknas som trängfartyg, därest de anordnats för ändamålet och i övrigt uppfyllde kraven i avtalets definition i detta hänseende, *dels* ock att såsom säkerhetsbestämmelse i avtalet infogades rättighet för Sverige att — i händelse Sverige ansåge, att det i art. 6, andra stycket, omnämnda läget uppstått — öka deplacementet för slagfartyg av underkategorin b) till samma storlek, som vid sagda förutsättning medgäves beträffande lätta övervattensfartyg.

Sedan spörsmålet jämväl vid det nordiska utrikesministermötet i Köpenhamn den 20 augusti 1936 varit föremål för diskussion, varvid kunde konstateras enighet om lämpligheten, att från de nordiska staternas sida ett förberedande meningsutbyte av teknisk natur upptogs med representanter för Storbritannien, och sedan kommerskollegium den 25 augusti 1936 avgivit infortrat yttrande i ärendet, beslöt Kungl. Maj:t den 29 i samma månad, att beskickningen i London skulle upptaga förberedande förhandlingar avseende tekniska frågor i samband med det eventuella avslutandet av ett svensk-brittiskt flottavtal. Vid ärendets föredragning uttalade dåvarande ministern för utrikes ärendena bl. a. följande:

»Alltsedan världskrigets slut hava strävanden avseende att åstadkomma en allmän begränsning av stridskrafterna till lands, till sjöss och i luften kunnat räkna på aktivt stöd från svensk sida. Ehuru de internationella förhandlingarna om en allmän nedrustningskonvention hittills förblivit fruktlösa, framstår det alltså som ett av vårt lands självklara utrikespolitiska strävanden att, i den mån möjlighet därtill yppar sig, söka bidra till en allmän rustningsminskning. Den nyligen i London ingångna flottraktaten synes knappast kunna betraktas såsom innebärande en rustningsbegränsning i verklig mening. Det är emellertid tänkbart, att åstadkommandet av ett avtalssystem, byggt på London-traktatens grundsatser, kunde bereda vägen för fortsatta förhandlingar om en allmän nedrustningsöverenskommelse.»

I enlighet med Kungl. Maj:ts beslut upptogs i London 15—17 september 1936 tekniska förhandlingar mellan ombud för samtliga nordiska länder med brittiska vederbörande. Härvid inhämtades närmare informationer rörande innebörden av London-traktaten samt bereddes tillfälle för de svenska representanterna att framföra vissa synpunkter av teknisk natur, som gjorts gällande av vederbörande svenska fackmyndigheter.

Sedan för Sveriges vidkommande i samråd med marinstaben ytterligare utredning verkställets, ägde på svensk inbjudan överläggningar rum i Stockholm 18—19 december 1936 mellan representanter för Danmark, Finland, Norge och Sverige. Härvid konstaterades, att enighet förelåg om önskvärdheten av att, genom tillkomsten av ett sådant avtalssystem, som föreslagits av brittiska regeringen, strävandena för begränsning av rustningarna främjades ävensom om önskvärdheten att i detta syfte fortsätta de gemensamma överläggningarna mellan de nordiska regeringarna och den brittiska för att åstadkomma ett flersidigt flottavtal mellan dessa på grundval av 1936 års London-traktat, i vilket för de nordiska länderna erforderliga förbehåll erhöles en gemensam samt i möjligaste mån enkel och allmän formulering. I januari 1937 erhöles brittiska regeringen del av den gemensamma ståndpunkt, som intagits, samt av ett preliminärt utkast till undantagsklausul, avseende bl. a. rätt för de nordiska staterna att, med frågående av London-traktatens bestämmelser, bygga övervattensfartyg icke överstigande 8,000 ton med kanonkaliber från och med 203 mm. och intill 254 mm.

På grundval av London-traktatens bestämmelser avslöt sedermera brittiska regeringen den 17 juli 1937 tvåsidiga avtal med å ena sidan Sovjetunionen, å andra sidan Tyskland. En viktig skiljaktighet mellan dessa avtal och London-traktaten gäller förbudet mot anskaffande av lätta övervattensfartyg i tonnagezonen 8,000—10,000 eller med kanonkaliber mellan 155 och 203 mm. Redan i London-traktaten är detta förbud icke absolut, i det att parterna i händelse andra — utanför avtalet stående — staters fartygsbyggnader av denna typ skulle anses väsentligen påverka deras nationella säkerhet, äga rätt att själva anskaffa sådana fartyg. I Storbritanniens avtal med Sovjetunionen och Tyskland har bestämmelsen så till vida ytterligare uttunnats, som parterna utan åberopande av ovanberörda motivering äga frågå förbudet. Av till avtalen hörande bilagor framgår, att Sovjetunionen förbehållit sig att utan hinder av det i princip fastställda förbudet anskaffa

sju fartyg med 8,000 tons displacement och kanonkaliber av 180 mm. Tyskland förklarade sig i samband med avtalet icke hava för avsikt att genomföra det eljest planerade anskaffandet av två fartyg inom nu ifrågasatt zon, därest icke särskilda omständigheter tvingade därtill. I december 1938 har Tyskland på denna punkt förklarat sig återtaga sin handlingsfrihet.

Ett brittisk-polskt avtal av samma typ undertecknades i London den 27 april 1938. Slutligen bör tilläggas, att Italien den 2 december samma år anslutit sig till 1936 års London-traktat.

Gemensamma förhandlingar mellan representanter för Storbritannien och de nordiska staterna återupptogs i London i början av år 1938, och därvid accepterades från brittisk sida samtliga av de nordiska staterna framställda förbehåll. Såvitt angår ovannämnda undantag i fråga om kaliberzonen 203—254 mm., hade förslaget med hänsyn till brittiska önskemål inskränkts så till vida, att undantagets utnyttjande skulle kvantitativt begränsas. Därjämte hade från brittisk sida gjorts en reservation för konsultation med de övriga makter, med vilka Storbritannien hade flottavtalsförbindelser. Sedan brittiska regeringen sedermera förklarat sig beredd underteckna ett flersidigt fördrag på basis av vad som vid underhandlingarna förekommit, lämnade Kungl. Maj:t, såsom i det föregående nämnts, bemyndigande till avtalets undertecknande.

Under förhandlingarnas gång hava vid olika tillfällen yttranden avgivits av vederbörande svenska militära myndigheter, i vilka yttranden vissa betänkligheter framförts mot den begränsning av handlingsfriheten, som Sverige skulle påtaga sig genom det ifrågasatta avtalet. Riksdagens vederbörande utskott torde härom erhålla upplysningar genom de handlingar, som tillhandahållas utskottet.

Avtalet, vilket som nämnts är i stort sett likalydande med London-traktaten ävensom Storbritanniens tvåsidiga avtal med Polen, Sovjetunionen och Tyskland, innehåller i huvudsak följande.

Del I. Art. 1.

Denna artikel innehåller, förutom definitioner av begreppet standarddeplacement m. m., avtalets kategoriindelning, vilken är följande:

1. *Slagfartyg*, indelade i underkategorierna:

a) Övervattenskrigsfartyg, utom flygplanbärare, trängfartyg eller slagfartyg av underkategorin b), över 10,000 tons standarddeplacement eller försedda med kanoner av grövre kaliber än 203 mm.

b) Övervattenskrigsfartyg, utom flygplanbärare, ej överstigande 8,000 ton och med kanoner av grövre kaliber än 203 mm. (till denna underkategori höra de svenska pansarskeppen).

2. *Flygplanbärare*.

3. *Lätta övervattensfartyg* äro övervattenskrigsfartyg — andra än flygplanbärare, mindre stridsfartyg eller trängfartyg — vilkas standarddeplace-

ment överstiger 100 men icke 10,000 ton och som icke hava grövre kanonkaliber än 203 mm.

Denna kategori indelas i:

- a) fartyg med kanoner av grövre kaliber än 155 mm.;
- b) fartyg med kanoner av en kaliber ej överstigande 155 mm. och om mera än 3,000 tons standarddeplacement (hit höra av de svenska krigsfartygen »Dristigheten», »Gotland» och »Fylgia»);
- c) fartyg med kanoner av en kaliber ej överstigande 155 mm. och med ett standarddeplacement ej överstigande 3,000 ton (i denna underkategori inbegripas »Svea», jagarna och vissa större vedettbåtar).

4. Undervattensbåtar.

5. *Mindre stridsfartyg* äro övervattenskrigsfartyg — andra än trängfartyg — överstigande 100 men ej 2,000 ton och med kanoner av en kaliber ej överstigande 155 mm., vilka ej föra torpedtuber och vilkas fart ej överstiger 20 knop (hit höra bl. a. minkryssaren »Clas Fleming», torpedkryssarna samt vissa minsvepare).

6. *Trängfartyg* äro övervattensfartyg tillhörande marinen med ett standarddeplacement överstigande 100 ton, vilka normalt användas på annat sätt än som stridsfartyg, t. ex. för trupptransporter, sakna torpedtuber, ej hava kanoner med en kaliber överstigande 155 mm., äro utan pansarskydd, ej hava högre fart än 28 knop etc. (hit hör tankfartyget »Brännaren»). På svenskt och norskt initiativ har i fråga om trängfartyg införts en från London-traktaten avvikande bestämmelse av innebörd, att jämväl överåriga krigsfartyg av andra kategorier — t. ex. pansarskepp — vilka omändrats till trängfartyg, skola tillhöra sistnämnda kategori, trots att de bibehålla sitt pansarskydd.

7. *Småfartyg* äro övervattensfartyg tillhörande marinen ej överstigande 100 ton (hit höra de svenska torpedbåtarna samt vissa vedettbåtar och minsvepare).

Härefter följer uppgift beträffande varje fartygskategori å det antal år, som skall hava förflutit efter fartygens färdigställande, innan därtill hörande fartyg betraktas som »överåriga».

Del II. Artiklarna 2—10.

Dessa artiklar innehålla avtalets begränsningsbestämmelser. Enligt art. 2 må efter avtalets ikraftträdande intet fartyg, vars deplacement eller bestyckning överstiger de angivna begränsningarna, förvärvas av någon av de fördragsslutande regeringarna och ej heller byggas av eller för någon av dem eller inom deras jurisdiktionsområden. Ej heller må äldre fartyg, vilkas kanoner överstiga avtalets begränsningar, ombestyckas med ännu grövre kanoner (art. 3). Begränsningarna äro följande:

Art. 4. Slagfartyg må ej överstiga 45,000 ton och ej föra kanoner av grövre kaliber än 406 mm. eller såsom huvudbestyckning föra kanoner av mindre kaliber än 254 mm. Slagfartyg av underkategorin a) må ej understiga 17,500 ton. Det torde böra anmärkas, att de övre tonnage- och kali-

bergränserna enligt London-traktaten ursprungligen fastställt till 35,000 ton, resp. 356 mm., men sedermera med anlitande av en »säkerhetsklausul» avseende andra staters nybyggnader höjts efter förhandlingar mellan parterna i sagda traktat.

Art. 5. Flygplanbärare må ej överstiga 23,000 ton eller föra kanoner av grövre kaliber än 155 mm. eller fler än tio kanoner av grövre kaliber än 134 mm.

Art. 6. Lätta övervattensfartyg må ej överstiga 8,000 ton och ej föra kanoner av grövre kaliber än 155 mm. Bygger någon stat lätta övervattensfartyg, vilka ej motsvara de ovannämnda begränsningarna, eller dylika fartyg av underkategorin b) i sådan omfattning, att någon av de fördragsslutande parterna därigenom anser sin nationella säkerhet hotad, må enligt artikelns andra stycke sådan part under avtalstiden bygga eller förvärva liknande fartyg intill 10,000 ton vardera och med en kanonkaliber intill 203 mm., sedan han därom underrättat övriga fördragsslutande parter.

Art. 6 A innehåller den redan i det föregående omnämnda, på nordiskt initiativ åstadkomna ändringen i förhållande till London-traktatens text, som med hänsyn till den under förhandlingarna aktuella frågan om vårt lands framtida nybyggnadspolitik varit av särskild betydelse. Enligt denna undantagsbestämmelse må var och en av de nordiska staterna intill ett maximum av 24,000 ton anskaffa övervattenskrigsfartyg icke överstigande 8,000 ton med kaliber från och med 203 mm. och intill 254 mm.

Art. 7. Undervattensbåtar må ej överstiga 2,000 ton och ej föra kanoner av grövre kaliber än 130 mm.

Art. 9 stadgar förbud att under fredstid å handelsfartyg vidtaga andra förberedelser för omändring av dylika fartyg till krigsfartyg än viss förstärkning av däcken. Enligt art. 10 slutligen skola fartyg, som stapelsatts före avtalets ikraftträdande, fortfarande anses tillhöra den kategori eller vara avsedda för det ändamål, som gällde för dem före nämnda tidpunkt.

Del III. Artiklarna 11—21.

Denna del av avtalet innehåller föreskrifter om förhandsuppgifter och utväxling av upplysningar. Parterna förbinda sig att årligen meddela övriga parter uppgifter om sitt nybyggnadsprogram och sina nyförvärv i fråga om slagfartyg, flygplanbärare, lätta övervattensfartyg och undervattensbåtar samt att periodvis lämna detaljerade upplysningar rörande dylika fartyg. Sålunda skall före den 1 maj varje år meddelas årsprogrammet för nybyggnad av fartyg tillhörande nämnda fyra kategorier. Det torde här böra antecknas, att begreppet »årsprogram för nybyggnad» för Sveriges del måste anses innebära programmet för nybyggnad av fartyg under budgetåret, d. v. s. 1 juli —30 juni. Därjämte skola såväl fyra månader före stapelsättningen av ett fartyg som inom en månad efter ett fartygs färdigställande lämnas detaljerade upplysningar rörande fartyget. Slutligen skola alla betydelsefulla ändringar å fartyg under byggnad eller å färdigställda fartyg anmälas (art. 12).

Intet fartyg, tillhörande ifrågavarande fyra kategorier, må stapelsättas, förrän fyra månader förflutit, sedan årsprogrammet för nybyggnad och de särskilda upplysningarna rörande fartyget kommit övriga parter tillhanda (art. 13). Liknande bestämmelser gälla beträffande förvärv av fartyg (art. 14). Över huvud taget må sådant fartyg ej stapelsättas eller förvärvas utan att hava ingått i årsprogrammen för nybyggnad eller i meddelandena om planerade förvärv av fartyg (art. 17). Parterna skola jämväl lämna upplysningar rörande fartyg tillhörande ifrågavarande kategorier, som byggas för främmande makts räkning inom statens eget jurisdiktionsområde (art. 18). Beträffande övriga bestämmelser i denna del av avtalet torde få hänvisas till avtalstexten.

Del IV. Artiklarna 22—26.

I dessa artiklar lämnas allmänna bestämmelser och säkerhetsföreskrifter. Enligt art. 22 må parterna icke förfoga över sina krigsfartyg, med undantag för trängfartyg, på sådant sätt, att de övergå till en främmande makts flotta. Fartyg, som förloras eller förstöres genom olyckshändelse, innan det blivit överårigt, må utan hinder av avtalets bestämmelser ersättas, så snart upplysningar rörande det nya fartyget tillställts övriga parter (art. 23). Skulle part invecklas i krig, äger den tillsvidare upphäva sina förpliktelser enligt avtalet, förutsatt att övriga parter underrättas därom. Dessa skola i sådant fall omedelbart pröva det uppkomna läget för att avgöra, vilka förpliktelser enligt avtalet de för sin del eventuellt vilja tillsvidare upphäva (art. 24). Det må anmärkas, att enligt London-traktaten sagda parter i detta fall äro förpliktade att överlägga. Vidare må parterna efter gemensam överläggning göra avvikelser från avtalets begränsningsbestämmelser, därest något fartyg, beträffande vilket de i artiklarna 4, 5 och 7 föreskrivna begränsningarna och inskränkningarna ej iakttagits, bygges eller förvärvas av stat, som ej biträtt avtalet (art. 25). Parterna må även göra avvikelser från sina nybyggnadsprogram och sina meddelanden rörande nyförvärv av fartyg, därest de anse sin nationella säkerhet väsentligen påverkad genom andra förändringar i läget än de i artiklarna 6, andra stycket, 24 och 25 nämnda. Även i detta fall skola överläggningar mellan parterna äga rum (art. 26).

Del V. Artiklarna 27—30.

De i denna del av avtalet intagna slutbestämmelserna avvika något från London-traktatens motsvarande föreskrifter. Det brittisk-nordiska avtalet träder i kraft i och med att samtliga parter deponerat sina ratifikationsinstrument och utlöper med utgången av år 1942 (artiklarna 27 och 30). Parterna skola under sista kvartalet 1940 överlägga om avslutande av ett nytt avtal, varvid skola undersökas möjligheterna att reducera slagfartygens displacement och kanonkaliber i syfte att åstadkomma en minskning av kostnaderna för dylika fartyg (art. 28). Ingen av bestämmelserna i avtalet skall äga prejudicerande verkan med avseende å något framtida fördrag (art. 29).

I ett till avtalet anslutet protokoll behandlas den eventualiteten, att efter undertecknandet — men före ikraftträdandet — någon makts flottbyggnader eller någon förändring i läget skulle göra det önskvärt, att avtalet icke trädde i kraft i oförändrad avfattning. Det föreskrives, att parterna i sådant fall skola upptaga överläggningar rörande de ändringar i avtalet, som av den uppkomna situationen må kunna befinnas påkallade.

De i det föregående återgivna synpunkter, vilka av min företrädare i ämbetet framfördes som motiv för inledande av förhandlingar rörande ett flottavtal, synas fortfarande kunna åberopas. Genom art. 6 A har hänsyn tagits till önskemålet om en nordisk undantagsklausul. Avtalet utgör intet hinder för genomförandet av de planer på stärkande av vår marina försvarskraft, som föreläggas årets riksdag eller eljest för närvarande övervägas. Ej heller synas sådana förändringar i vår nybyggnadspolitik under avtalets giltighetstid vara att förvänta, att denna skulle kunna störas av avtalets begränsningsbestämmelser. Sverige har — såsom framgår av art. 29 — vid avtalets utlöpande i och med 1942 års utgång full handlingsfrihet och är sålunda då oförhindrat att vid förhandlingar om avtalets förnyande framföra de önskemål, som må befinnas påkallade med hänsyn till den lämpligaste sammansättningen av vår flotta. Redan under avtalets giltighetstid finnas vissa i det föregående omnämnda möjligheter att på grund av nytillkommande omständigheter frångå dess bestämmelser. Slutligen bör framhållas att, då avtalets ikraftträdande äger rum först då samtliga parters ratifikationsinstrument deponerats, tidpunkten för ikraftträdandet nu icke kan bedömas. I händelse av riksdagens godkännande bör det därför ankomma på Kungl. Maj:t, som har att träffa slutgiltigt avgörande rörande Sveriges ratifikation, att därvid beakta till äventyrs inträdda förändringar i läget.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa,

att Kungl. Maj:t måtte i proposition äska riksdagens godkännande av det i London den 21 december 1938 undertecknade avtalet mellan Danmark, Finland, Förenade Konungariket Storbritannien och Nordirland, Norge samt Sverige angående begränsning av flottrustningar och utväxling av upplysningar om byggnad av krigsfartyg.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition i

ämnet av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar
skall till riksdagen avlåtas.

Ur protokollet:

C. A. Wästfelt.

Bilaga.

(Översättning.)

Agreement between the Governments of Denmark, Finland, the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, Norway and Sweden, regarding the Limitation of Naval Armament and the Exchange of Information concerning Naval Construction.

The Governments of Denmark, Finland, the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, Norway and Sweden,

Desiring to make provision for the limitation of naval armament and for the exchange of information concerning naval construction,

Have agreed as follows: —

Part I.—Definitions.**Article 1.**

For the purposes of the present Agreement, the following expressions are to be understood in the sense hereinafter defined.

A.—Standard Displacement.

(1) The standard displacement of a surface vessel is the displacement of the vessel complete, fully manned, engined, and equipped ready for sea, including all armament and ammunition, equipment, outfit, provisions and fresh water for crew, miscellaneous stores and implements of every description that are intended to be carried in war, but without fuel or reserve feed water on board.

(2) The standard displacement of a submarine is the surface displacement

Avtal mellan Danmarks, Finlands, Förenade Konungariket Storbritanniens och Nordirlands, Norges samt Sveriges regeringar angående begränsning av flottrustningar och utväxling av upplysningar om byggnad av krigsfartyg.

Danmarks, Finlands, Förenade Konungariket Storbritanniens och Nordirlands, Norges samt Sveriges regeringar,

som önska åstadkomma begränsning av flottrustningar och utväxling av upplysningar rörande byggnad av krigsfartyg,

hava överenskommit om följande:

Del I. Definitioner.**Artikel 1.**

I detta avtal skola följande uttryck förstås på här nedan angivna sätt:

A. Standarddeplacement.

1. Ett övervattensfartygs standarddeplacement är deplacementet för det färdiga fartyget, fullt bemannat, försett med maskiner och rustat för expedition, med all bestyckning och ammunition, utrustning, utredning, proviant jämte färskvatten för besättningen, diverse förråd ävensom tillbehör av varje slag, som äro avsedda att medföras i krig, men utan bränsle eller reservmatarvatten ombord.

2. En undervattensbåts standarddeplacement är deplacementet för det

of the vessel complete (exclusive of the water in non-watertight structure), fully manned, engined, and equipped ready for sea, including all armament and ammunition, equipment, outfit, provisions for crew, miscellaneous stores and implements of every description that are intended to be carried in war, but without fuel, lubricating oil, fresh water or ballast water of any kind on board.

(3) The word "ton" except in the expression "metric tons" denotes the ton of 2,240 lb. (1,016 kilog.).

B.—Categories.

(1) *Capital Ships* are surface vessels of war belonging to one of the two following sub-categories: —

(a) Surface vessels of war, other than aircraft-carriers, auxiliary vessels, or capital ships of sub-category (b), the standard displacement of which exceeds 10,000 tons (10,160 metric tons) or which carry a gun with a calibre exceeding 8 in. (203 mm.).

(b) Surface vessels of war, other than aircraft-carriers, the standard displacement of which does not exceed 8,000 tons (8,128 metric tons) and which carry a gun with a calibre exceeding 8 in. (203 mm.).

(2) *Aircraft-Carriers* are surface vessels of war, whatever their displacement, designed or adapted primarily for the purpose of carrying and operating aircraft at sea. The fitting of a landing-on or flying-off deck on any vessel of war, provided such vessel has not been designed or adapted primarily for the purpose of carrying and operating aircraft at sea, shall not cause any vessel so fitted to be classified in the category of aircraft-carriers.

The category of aircraft-carriers is divided into two sub-categories as follows: —

(a) Vessels fitted with a flight deck, from which aircraft can take off, or on which aircraft can land from the air.

färdiga fartyget i övervattensläge (däri icke inberäknat vatten i icke vattentäta rum), fullt bemannat, försett med maskiner och rustat för expedition, med all bestyckning och ammunition, utrustning, utredning, proviant för besättningen, diverse förråd ävensom tillbehör av varje slag, som äro avsedda att medföras i krig, men utan bränsle, smörjolja, färskvatten eller ballastvatten av något slag ombord.

3. Med ordet »ton», utom i uttrycket »metrisk ton», förstås ton om 2,240 skålpund (1,016 kg.).

B. Kategorier.

1. *Slagfartyg* äro övervattenskrigsfartyg tillhörande endera av följande två underkategorier:

a) övervattenskrigsfartyg, utom flygplanbärare, trängfartyg eller slagfartyg tillhörande underkategorin b), vilkas standarddeplacement överstiger 10,000 ton (10,160 metriska ton) eller som äro bestyckade med någon kanon av en kaliber överstigande 8 tum (203 mm.);

b) övervattenskrigsfartyg, utom flygplanbärare, vilkas standarddeplacement icke överstiger 8,000 ton (8,128 metriska ton) och som äro bestyckade med någon kanon av en kaliber överstigande 8 tum (203 mm.).

2. *Flygplanbärare* äro övervattenskrigsfartyg som, oberoende av deplacementet, äro konstruerade eller inrättade i första hand för att till sjöss medföra och utsända flygplan. Inrättandet av ett flygdäck för landning eller start på ett krigsfartyg medför icke, att fartyget, såvida det icke är konstruerat eller inrättat i första hand för att till sjöss medföra och utsända flygplan, skall hänföras till kategorin flygplanbärare.

Kategorin flygplanbärare indelas i följande två underkategorier:

a) fartyg med flygdäck, från vilket flygplan kunna starta eller på vilket flygplan kunna landa;

(b) Vessels not fitted with a flight deck as described in (a) above.

(3) *Light Surface Vessels* are surface vessels of war, other than aircraft-carriers, minor war vessels or auxiliary vessels, the standard displacement of which exceeds 100 tons (102 metric tons) and does not exceed 10,000 tons (10,160 metric tons), and which do not carry a gun with a calibre exceeding 8 in. (203 mm.).

The category of light surface vessels is divided into three sub-categories as follows: —

(a) Vessels which carry a gun with a calibre exceeding 6.1 in. (155 mm.).

(b) Vessels which do not carry a gun with a calibre exceeding 6.1 in. (155 mm.) and the standard displacement of which exceeds 3,000 tons (3,048 metric tons).

(c) Vessels which do not carry a gun with a calibre exceeding 6.1 in. (155 mm.) and the standard displacement of which does not exceed 3,000 tons (3,048 metric tons).

(4) *Submarines* are all vessels designed to operate below the surface of the sea.

(5) *Minor War Vessels* are surface vessels of war, other than auxiliary vessels, the standard displacement of which exceeds 100 tons (102 metric tons) and does not exceed 2,000 tons (2,032 metric tons), provided they have none of the following characteristics: —

(a) Mount a gun with a calibre exceeding 6.1 in. (155 mm.).

(b) Are designed or fitted to launch torpedoes.

(c) Are designed for a speed greater than 20 knots.

(6) *Auxiliary Vessels* are naval surface vessels the standard displacement of which exceeds 100 tons (102 metric tons), which are normally employed on fleet duties or as troop transports, or in some other way than as fighting ships, and which are not specifically built as fighting ships, provided they have none of the following characteristics: —

b) fartyg utan sådant flygdäck, som angives i a) ovan.

3. *Lätta övervattensfartyg* äro övervattenskrigsfartyg, utom flygplanbärare, mindre stridsfartyg eller trängfartyg, vilkas standarddeplacement överstiger 100 ton (102 metriska ton) men icke överstiger 10,000 ton (10,160 metriska ton) och vilka icke äro bestyckade med någon kanon av en kaliber överstigande 8 tum (203 mm.).

Kategorin lätta övervattensfartyg indelas i följande tre underkategorier:

a) fartyg, som äro bestyckade med någon kanon av en kaliber överstigande 6.1 tum (155 mm.);

b) fartyg, som icke äro bestyckade med någon kanon av en kaliber överstigande 6.1 tum (155 mm.) och vilkas standarddeplacement överstiger 3,000 ton (3,048 metriska ton);

c) fartyg, som icke äro bestyckade med någon kanon av en kaliber överstigande 6.1 tum (155 mm.) och vilkas standarddeplacement icke överstiger 3,000 ton (3,048 metriska ton).

4. *Undervattensbåtar* äro alla fartyg konstruerade för verksamhet under vattenytan.

5. *Mindre stridsfartyg* äro övervattenskrigsfartyg, utom trängfartyg, vilkas standarddeplacement överstiger 100 ton (102 metriska ton) men icke överstiger 2,000 ton (2,032 metriska ton), förutsatt att de icke äga något av följande kännetecken:

a) äro bestyckade med någon kanon av en kaliber överstigande 6.1 tum (155 mm.);

b) äro konstruerade eller inrättade för utskjutning av torpeder;

c) äro konstruerade för högre fart än 20 knop.

6. *Trängfartyg* äro övervattensfartyg tillhörande marinen, vilkas standarddeplacement överstiger 100 ton (102 metriska ton), vilka i normala fall användas i marinens tjänst eller som trupptransportfartyg eller på något annat sätt än som stridsfartyg och vilka icke äro särskilt byggda som stridsfartyg, förutsatt att de icke äga något av följande kännetecken:

(a) Mount a gun with a calibre exceeding 6.1 in. (155 mm.).

(b) Mount more than eight guns with a calibre exceeding 3 in. (76 mm.).

(c) Are designed or fitted to launch torpedoes.

(d) Are designed for protection by armour plate.

(e) Are designed for a speed greater than 28 knots.

(f) Are designed or adapted primarily for operating aircraft at sea.

(g) Mount more than two aircraft-launching apparatus.

For the purposes of the present Agreement over-age vessels of other categories may be classed as auxiliary vessels, notwithstanding the fact that they were originally built as fighting ships, provided they are converted to auxiliary uses in such a way as not to possess any of the characteristics mentioned under heads (a) to (g) above, except that they may retain the protection by armour plate carried by them at the date of such conversion.

(7) *Small Craft* are naval surface vessels the standard displacement of which does not exceed 100 tons (102 metric tons).

C.—Over Age.

Vessels of the following categories and sub-categories shall be deemed to be "over-age" when the undermentioned number of years have elapsed since completion: —

	Years.
(a) Capital ships	26
(b) Aircraft-carriers	20
(c) Light surface vessels, sub-categories (a) and (b) —	
(i) If laid down before the 1st January, 1920	16
(ii) If laid down after the 31st December, 1919	20
(d) Light surface vessels, sub-category (c)	16
(e) Submarines	13

a) äro bestyckade med någon kanon av en kaliber överstigande 6.1 tum (155 mm.);

b) äro bestyckade med mer än åtta kanoner av en kaliber överstigande 3 tum (76 mm.);

c) äro konstruerade eller inrättade för utskjutning av torpeder;

d) äro konstruerade för att erhålla pansarskydd;

e) äro konstruerade för högre fart än 28 knop;

f) äro konstruerade eller inrättade i första hand för att till sjöss utsända flygplan;

g) föra mer än två anordningar för start av flygplan.

Jämlikt detta avtal må överåriga fartyg tillhörande andra kategorier hänföras till trängfartyg, även om de ursprungligen byggts såsom stridsfartyg, förutsatt att de ändrats för att begagnas som trängfartyg på ett sådant sätt, att de icke äga något av de kännetecknen, som omnämnas under mom. a)—g) ovan, dock att de må behålla det pansarskydd, som de ägde vid tidpunkten för ändringen.

7. *Småfartyg* äro övervattensfartyg tillhörande marinen, vilkas standardplacemnt icke överstiger 100 ton (102 metriska ton).

C. Överårighet.

Fartyg av följande kategorier och underkategorier skola anses såsom »överåriga», då nedan angivet antal år förflutit sedan deras färdigställande:

	År.
a) Slagfartyg	26
b) Flygplanbärare	20
c) Lätta övervattensfartyg, underkategorierna a) och b):	
1) om de stapelsatts före den 1 januari 1920	16
2) om de stapelsatts efter den 31 december 1919	20
d) Lätta övervattensfartyg, underkategorin c)	16
e) Undervattensbåtar	13

D.—Month.

The word "month" in the present Agreement with reference to a period of time denotes the month of thirty days.

D. Månad.

I detta avtal betecknar ordet »månad», när det avser en viss tidrymd, en månad om trettio dagar.

Part II.—Limitation.**Article 2.**

After the date of the coming into force of the present Agreement, no vessel exceeding the limitations as to displacement or armament prescribed by this Part of the present Agreement shall be acquired by any of the Contracting Governments or constructed by, for or within the jurisdiction of any of the Contracting Governments.

Article 3.

No vessel which at the date of the coming into force of the present Agreement carries guns with a calibre exceeding the limits prescribed by this Part of the present Agreement shall, if reconstructed or modernised, be rearmed with guns of a greater calibre than those previously carried by her.

Article 4.

(1) No capital ship shall exceed 45,000 tons (45,720 metric tons) standard displacement.

(2) No capital ship shall carry a gun with a calibre exceeding 16 in. (406 mm.).

(3) No capital ship of sub-category (a), the standard displacement of which is less than 17,500 tons (17,780 metric tons), shall be laid down or acquired prior to the 1st January, 1943.

(4) No capital ship, the main armament of which consists of guns of less than 10 in. (254 mm.) calibre, shall be laid down or acquired prior to the 1st January, 1943.

Article 5.

(1) No aircraft-carrier shall exceed 23,000 tons (23,368 metric tons) standard displacement or carry a gun with a calibre exceeding 6.1 in. (155 mm.).

Del II. Begränsningar.**Artikel 2.**

Efter dagen för detta avtals ikraftträdande må intet fartyg, vars displacement eller bestyckning överstiger de i denna del av detta avtal föreskrivna begränsningarna, förvärvas av någon av de fördragsslutande regeringarna och ej heller byggas av eller för någon av de fördragsslutande regeringarna eller inom deras jurisdiktionsområden.

Artikel 3.

Intet fartyg, som å dagen för detta avtals ikraftträdande är bestyckat med kanoner av en kaliber överstigande de i denna del av detta avtal föreskrivna begränsningarna, må, om det ombygges eller moderniseras, ombestyckas med kanoner av grövre kaliber än dem, med vilka det tidigare varit bestyckat.

Artikel 4.

1. Intet slagfartyg må hava ett standarddeplacement överstigande 45,000 ton (45,720 metriska ton).

2. Intet slagfartyg må vara bestyckat med någon kanon av en kaliber överstigande 16 tum (406 mm.).

3. Intet slagfartyg av underkategorin a), vars standarddeplacement är mindre än 17,500 ton (17,780 metriska ton), må stapelsättas eller förvärvas före den 1 januari 1943.

4. Intet slagfartyg, vars huvudbestyckning utgöres av kanoner av mindre kaliber än 10 tum (254 mm.), må stapelsättas eller förvärvas före den 1 januari 1943.

Artikel 5.

1. Ingen flygplanbärare må hava ett standarddeplacement överstigande 23,000 ton (23,368 metriska ton) eller vara bestyckad med någon kanon av en kaliber överstigande 6.1 tum (155 mm.).

(2) If the armament of any aircraft-carrier includes guns exceeding 5.25 in. (134 mm.) in calibre, the total number of guns carried which exceed that calibre shall not be more than ten.

2. Om en flygplanbärares bestyckning innefattar kanoner av en kaliber överstigande 5.25 tum (134 mm.), må hela antalet kanoner ombord, vilka överstiga denna kaliber, icke vara större än tio.

Article 6.

(1) No light surface vessel of sub-category (b) exceeding 8,000 tons (8,128 metric tons) standard displacement, and no light surface vessel of sub-category (a) shall be laid down or acquired prior to the 1st January, 1943.

(2) Notwithstanding the provisions of paragraph (1) above, if the requirements of the national security of any of the Contracting Governments are, in the opinion of that Government materially affected by the actual or authorised amount of construction by any Government of light surface vessels of sub-category (b), or of light surface vessels not conforming to the restrictions of paragraph (1) above, such Contracting Governments shall, upon notifying the other Contracting Governments of its intentions and the reasons therefor, have the right to lay down or acquire light surface vessels of sub-categories (a) and (b) of any standard displacement up to 10,000 tons (10,160 metric tons), subject to the observance of the provisions of Part III of the present Agreement. The other Contracting Governments shall thereupon be entitled to exercise the same right.

(3) It is understood that the provisions of paragraph (1) above constitute no undertaking expressed or implied to continue the restrictions therein prescribed after the year 1942.

Article 6 A.

Notwithstanding the provisions of Articles 4 (4) and 6 (1) above, the Danish, Finnish, Norwegian and Swedish Governments may, subject to the observance of Part III of the present Agreement, each lay down or acquire, up to a maximum of 24,000 tons, vessels not individually exceeding 8,000 tons (8,128 metric tons) standard displacement, with

Artikel 6.

1. Intet lätt övervattensfartyg av underkategorin b), vars standarddeplacement överstiger 8,000 ton (8,128 metriska ton), och intet lätt övervattensfartyg av underkategorin a) må stapelsättas eller förvärfvas före den 1 januari 1943.

2. Oavsett bestämmelserna i första stycket ovan skall, om någon av de fördragsslutande regeringarnas krav på nationell säkerhet enligt denna regerings uppfattning väsentligen påverkas av den omfattning, i vilken någon annan regering bygger eller lämnar tillstånd till byggnad av lätta övervattensfartyg av underkategorin b) eller lätta övervattensfartyg, beträffande vilka inskränkningarna i första stycket ovan icke iakttagits, sådan fördragsslutande regering, efter att hava underrättat de övriga fördragsslutande regeringarna om sin avsikt och om skälen därför, äga rätt att stapelsätta eller förvärva lätta övervattensfartyg tillhörande underkategorierna a) och b) intill 10,000 tons (10,160 metriska tons) standarddeplacement, förutsatt att bestämmelserna i del III av detta avtal iakttagas. De övriga fördragsslutande regeringarna skola därefter äga utöva samma rätt.

3. Härvid gäller, att bestämmelserna i första stycket ovan icke innebära något uttryckligt eller underförstått åtagande att iakttaga däri föreskrivna inskränkningar efter år 1942.

Artikel 6 A.

Oavsett bestämmelserna i artiklarna 4, fjärde stycket, och 6, första stycket, ovan må envar av danska, finska, norska och svenska regeringarna, förutsatt att del III av detta avtal iakttages, intill ett maximum av 24,000 ton, stapelsätta eller förvärva fartyg, som var för sig ej överstiga 8,000 tons (8,128 metriska tons) standarddeplacement och äro be-

guns of a calibre of 8 in. (203 mm.) or more, but of less than 10 in. (254 mm.). styckade med kanoner av 8 tums (203 mm:s) kaliber eller därutöver men av mindre än 10 tums (254 mm:s) kaliber.

Article 7.

No submarine shall exceed 2,000 tons (2,032 metric tons) standard displacement or carry a gun exceeding 5.1 in. (130 mm.) in calibre.

Artikel 7.

Ingen undervattensbåt må hava ett standarddeplacement överstigande 2,000 ton (2,032 metriska ton) eller vara bestyckad med någon kanon av en kaliber överstigande 5.1 tum (130 mm.).

Article 8.

Every vessel shall be rated at its standard displacement, as defined in Article 1 A of the present Agreement.

Artikel 8.

Varje fartyg skall klassificeras efter sitt standarddeplacement, sådant detta definierats i artikel 1 A av detta avtal.

Article 9.

No preparations shall be made in merchant ships in time of peace for the installation of warlike armaments for the purpose of converting such ships into vessels of war, other than the necessary stiffening of decks for the mounting of guns not exceeding 6.1 in. (155 mm.) in calibre.

Artikel 9.

På handelsfartyg må i fredstid inga andra förberedande anordningar vidtagas i syfte att bevåra dem för omändring till krigsfartyg än sådan förstärkning av däck, som erfordras för uppställande av kanoner av en kaliber icke överstigande 6.1 tum (155 mm.).

Article 10.

Vessels which were laid down before the date of the coming into force of the present Agreement, the standard displacement or armament of which exceeds the limitations or restrictions prescribed in this Part of the present Agreement for their category or sub-category, or vessels which before that date were converted to target use exclusively or retained exclusively for experimental or training purposes under the provisions of any previous international agreement, shall retain the category or designation which applied to them before the said date.

Artikel 10.

Fartyg, som stapelsatts före dagen för detta avtals ikraftträdande och vilkas standarddeplacement eller bestyckning överstiger de i denna del av detta avtal för dess kategori eller underkategori föreskrivna begränsningarna eller inskränkningarna, eller fartyg, vilka före nämnda dag jämlikt bestämmelserna i någon tidigare internationell överenskommelse omändrats till enbart målfartyg eller bibehållits enbart för försöks- eller övningsändamål, skola fortfarande anses tillhöra den kategori eller vara avsedda för det ändamål, som gällde för dem före nämnda dag.

Part III.—Advance Notification and Exchange of Information.

Del III. Förhandsuppgifter och utväxling av upplysningar.

Article 11.

(1) Each Contracting Government shall communicate every year to the other Contracting Governments information, as hereinafter provided, regarding its annual programme for the con-

Artikel 11.

1. Envar fördragsslutande regering skall varje år, på sätt nedan anges, lämna de övriga fördragsslutande regeringarna upplysningar om sitt årsprogram för nybyggnad och förvärv

struction and acquisition of all vessels of the categories and sub-categories mentioned in Article 12 (a), whether or not the vessels concerned are constructed within its own jurisdiction, and periodical information giving details of such vessels and of any alterations to vessels of the said categories or sub-categories already completed.

(2) For the purposes of this and the succeeding Parts of the present Agreement, information shall be deemed to have reached a Contracting Government on the date upon which such information is communicated to its diplomatic representative accredited to the Contracting Government by which the information is given.

(3) This information shall be treated as confidential until published by the Contracting Government supplying it.

Article 12.

The information to be furnished under the preceding Article in respect of vessels constructed by or for a Contracting Government shall be given as follows; and so as to reach the other Contracting Governments within the periods or at the times mentioned: —

(a) Within the first four months of each calendar year, the Annual Programme of construction of all vessels of the following categories and sub-categories, stating the number of vessels of each category or sub-category and, for each vessel, the calibre of the largest gun. The categories and sub-categories in question are: —

Capital Ships —

Sub-category (a).

Sub-category (b).

Aircraft-Carriers —

Sub-category (a).

Sub-category (b).

Light Surface Vessels —

Sub-category (a).

Sub-category (b).

Sub-category (c).

Submarines.

av alla fartyg tillhörande de i artikel 12 a) omnämnda kategorierna och underkategorierna, vare sig fartygen byggas inom dess eget jurisdiktionsområde eller icke, ävensom periodiska, detaljerade upplysningar om sådana fartyg och om förändringar i redan färdiga fartyg tillhörande nämnda kategorier eller underkategorier.

2. Jämlikt denna och följande delar av detta avtal skall upplysning anses hava nått en fördragsslutande regering vid den tidpunkt, då upplysningen överlämnas till dess diplomatiska representant hos den fördragsslutande regering, som lämnar upplysningen.

3. Dessa upplysningar skola behandlas såsom förtroliga, intill dess de offentliggöras av den fördragsslutande regering, som lämnat dem.

Artikel 12.

De upplysningar, som jämlikt nästföregående artikel skola lämnas om fartyg, byggda av eller för en fördragsslutande regering, skola lämnas enligt följande regler och på sådant sätt, att de nå de övriga fördragsslutande regeringarna inom de tidrymder eller vid de tidpunkter, som nedan angivas:

a) Inom de fyra första månaderna av varje kalenderår: årsprogrammet för nybyggnad av alla fartyg tillhörande följande kategorier och underkategorier med uppgift å antalet fartyg inom varje kategori eller underkategori och, beträffande varje fartyg, den grövsta kanonens kaliber. Ifrågavarande kategorier och underkategorier äro:

Slagfartyg:

underkategorin a).

underkategorin b).

Flygplanbärare:

underkategorin a).

underkategorin b).

Lätta övervattensfartyg:

underkategorin a).

underkategorin b).

underkategorin c).

Undervattensbåtar.

(b) Not less than four months before the date of the laying of the keel, the following particulars in respect of each such vessel: —

Name or designation;
Category and sub-category;
Standard displacement in tons and metric tons;
Length at waterline at standard displacement;

Extreme beam at or below waterline at standard displacement;

Mean draught at standard displacement;

Designed horse-power;

Designed speed;

Type of machinery;

Type of fuel;

Number and calibre of all guns of 3 in. (76 mm.) calibre and above;

Approximate number of guns of less than 3 in. (76 mm.) calibre;

Number of torpedo tubes;

Whether designed to lay mines;

Approximate number of aircraft for which provision is to be made.

(c) As soon as possible after the laying-down of the keel of each such vessel, the date on which it was laid.

(d) Within one month after the date of completion of each such vessel, the date of completion together with all the particulars specified in paragraph (b) above relating to the vessel on completion.

(e) Annually during the month of January, in respect of vessels belonging to the categories and sub-categories mentioned in paragraph (a) above —

(i) Information as to any important alterations which it may have proved necessary to make during the preceding year in vessels under construction, in so far as these alterations affect the particulars mentioned in paragraph (b) above.

(ii) Information as to any important alterations made during the preceding year in vessels previously completed, in so far as these alterations affect the

b) Icke senare än fyra månader före stapelsättningen: följande uppgifter i fråga om varje dylikt fartyg:

Namn eller beteckning;
kategori och underkategori;
standarddeplacement i ton och metrisk ton;

längd i vattenlinjen vid standarddeplacement;

största bredd i eller under vattenlinjen vid standarddeplacement;

medeldjupgående vid standarddeplacement;

beräknad maskinstyrka, uttryckt i hästkrafter;

beräknad fart;

framdrivningsmaskineriets typ;

bränslets art;

antal och kaliber i fråga om alla kanoner av 3 tum (76 mm:s) kaliber och därutöver;

ungefärligt antal kanoner av mindre kaliber än 3 tum (76 mm.);

antal torpedtuber;

uppgift, huruvida fartyget är konstruerat för minutläggning;

ungefärligt antal flygplan, för vilka anordningar avses skola vidtagas.

c) Snårast möjligt efter stapelsättningen av varje dylikt fartyg: dagen för stapelsättningen.

d) Inom en månad efter varje dylikt fartygs färdigställande: dagen för färdigställandet jämte samtliga de under b) ovan angivna uppgifterna, avseende fartyget i fullbordat skick.

e) Årligen under januari månad beträffande fartyg tillhörande de under a) ovan omnämnda kategorierna och underkategorierna:

1) Upplysning om varje betydelsefull ändring, som under nästföregående år befunnits nödvändig att genomföra på fartyg under byggnad, i den mån dessa ändringar påverka de under b) ovan omnämnda förhållandena.

2) Upplysning om varje betydelsefull ändring, som under nästföregående år genomförts på tidigare färdiga fartyg, i den mån dessa ändringar påverka

particulars mentioned in paragraph (b) above.

(iii) Information concerning vessels which may have been scrapped or otherwise disposed of during the preceding year. If such vessels are not scrapped, sufficient information shall be given to enable their new status and condition to be determined.

(f) Not less than four months before undertaking such alterations as would cause a completed vessel to come within one of the categories or sub-categories mentioned in paragraph (a) above, or such alterations as would cause a vessel to change from one to another of the said categories or sub-categories; information as to her intended characteristics as specified in paragraph (b) above.

Article 13.

No vessel coming within the categories or sub-categories mentioned in Article 12 (a) shall be laid down by any of the Contracting Governments until after the expiration of a period of four months both from the date on which the Annual Programme in which the vessel is included, and from the date on which the particulars in respect of that vessel prescribed by Article 12 (b), have reached the other Contracting Governments.

Article 14.

If a Contracting Government intends to acquire a completed or partially completed vessel coming within the categories or sub-categories mentioned in Article 12 (a), that vessel shall be declared at the same time and in the same manner as the vessels included in the Annual Programme prescribed in the said Article. No such vessel shall be acquired until after the expiration of a period of four months from the date on which such declaration has reached the other Contracting Governments. The particulars mentioned in Article 12 (b), together with the date on which the keel was laid, shall be furnished in respect of such vessel so as to reach the other Contracting Governments within one month after the date on which

de under b) ovan omnämnda förhållandena.

3) Upplysning om fartyg, vilka under nästföregående år nedskrotats eller på annat sätt utrangerats. Om dylika fartyg icke nedskrotats, skola tillräckliga upplysningar lämnas, för att deras nya egenskaper och tillstånd skola kunna bedömas.

f) Icke senare än fyra månader innan sådana ändringar företagas, som skulle medföra, att ett färdigt fartyg blir hänförligt till någon av de under a) ovan omnämnda kategorierna eller underkategorierna eller att ett fartyg överföres från en av nämnda kategorier eller underkategorier till en annan: upplysning om fartygets avsedda kännetecken på sätt angives i b) ovan.

Artikel 13.

Intet fartyg tillhörande de i artikel 12 a) omnämnda kategorierna eller underkategorierna skall av någon av de fördragsslutande regeringarna stapelsättas förrän en tidrymd av fyra månader förflutit från den dag, då såväl det årsprogram, i vilket fartyget ingår, som de i artikel 12 b) föreskrivna uppgifterna rörande fartyget nått de övriga fördragsslutande regeringarna.

Artikel 14.

Om en fördragsslutande regering har för avsikt att förvärva ett färdigt eller delvis färdigt fartyg tillhörande de i artikel 12 a) omnämnda kategorierna eller underkategorierna, skall meddelande om detta fartyg lämnas vid samma tidpunkt och på samma sätt som om de fartyg, vilka ingå i det i nämnda artikel föreskrivna årsprogrammet. Intet dylikt fartyg må förvärfvas, förrän en tidrymd av fyra månader förflutit från den dag, då sådant meddelande nått de övriga fördragsslutande regeringarna. De i artikel 12 b) omnämnda uppgifterna jämte uppgift å dagen för stapelsättningen skola lämnas rörande dylikt fartyg på sådant sätt, att de nå de övriga fördragsslutande regeringarna inom en månad efter dagen för undertecknandet

the contract for the acquisition of the vessel was signed. The particulars mentioned in Article 12 (d), (e) and (f) shall be given as therein prescribed.

Article 15.

At the time of communicating the Annual Programme prescribed by Article 12 (a), each Contracting Government shall inform the other Contracting Governments of all vessels included in its previous Annual Programmes and declarations that have not yet been laid down or acquired, but which it is the intention to lay down or acquire during the period covered by the first-mentioned Annual Programme.

Article 16.

If, before the keel of any vessel coming within the categories or sub-categories mentioned in Article 12 (a) is laid, any important modification is made in the particulars regarding her which have been communicated under Article 12 (b), information concerning this modification shall be given, and the laying of the keel shall be deferred until at least four months after this information has reached the other Contracting Governments.

Article 17.

No Contracting Government shall lay down or acquire any vessel of the categories or sub-categories mentioned in Article 12 (a), which has not previously been included in its Annual Programme of construction or declaration of acquisition for the current year or in any earlier Annual Programme or declaration.

Article 18.

If the construction, modernisation or reconstruction of any vessel coming within the categories or sub-categories mentioned in Article 12 (a), which is for the order of a Government not a party to the present Agreement, is undertaken within the jurisdiction of any Contracting Government, that Gov-

av kontraktet om fartygets förvärvande. De i artikel 12 d), e) och f) omnämnda uppgifterna skola lämnas på sätt i dessa moment föreskrives.

Artikel 15.

Samtidigt med överlämnandet av det i artikel 12 a) föreskrivna årsprogrammet skall envar fördragsslutande regering underrätta de övriga fördragsslutande regeringarna om alla i dess tidigare årsprogram och meddelanden inbegripna fartyg, vilka ännu icke stapelsatts eller förvärvats men som avses skola stapelsättas eller förvärvas under den tidrymd, som förstnämnda årsprogram avser.

Artikel 16.

Därest före stapelsättningen av ett fartyg tillhörande de i artikel 12 a) omnämnda kategorierna eller underkategorierna någon betydelsefull ändring företages med avseende å fartyget i fråga om de förhållanden, om vilka upplysning lämnats jämlikt artikel 12 b), skall upplysning om denna ändring lämnas och stapelsättningen uppskjutas, intill dess att minst fyra månader förflutit, sedan denna upplysning nått de övriga fördragsslutande regeringarna.

Artikel 17.

Ingen fördragsslutande regering må stapelsätta eller förvärva något fartyg tillhörande de i artikel 12 a) omnämnda kategorierna eller underkategorierna, som ej tidigare ingått i dess årsprogram för nybyggnader eller i dess meddelande om förvärv av fartyg för det löpande året eller i något tidigare årsprogram eller meddelande.

Artikel 18.

Därest ett fartyg tillhörande de i artikel 12 a) omnämnda kategorierna eller underkategorierna för någon till detta avtal icke ansluten regerings räkning bygges, moderniseras eller ombygges inom någon av de fördragsslutande regeringarnas jurisdiktionsområden, skall denna regering ofördröjligen underrätta de öv-

ernment shall promptly inform the other Contracting Governments of the date of the signing of the contract and shall also give as soon as possible in respect of the vessel all the information mentioned in Article 12 (b), (c) and (d).

Article 19.

Each Contracting Government shall give lists of all its minor war vessels and auxiliary vessels with their characteristics, as enumerated in Article 12 (b), and information as to the particular service for which they are intended, so as to reach the other Contracting Governments within one month after the date of the coming into force of the present Agreement; and, so as to reach the other Contracting Governments within the month of January in each subsequent year, any amendments in the lists and changes in the information.

Article 20.

Each Contracting Government shall communicate to the other Contracting Governments, so as to reach the latter within one month after the date of the coming into force of the present Agreement, particulars, as mentioned in Article 12 (b), of all vessels of the categories or sub-categories mentioned in Article 12 (a), which are then under construction for the first-named Contracting Government, whether or not such vessels are being constructed within its own jurisdiction, together with similar particulars relating to any such vessels then under construction within its own jurisdiction for a Government not a party to the present Agreement.

Article 21.

(1) At the time of communicating the initial Annual Programme of construction and declaration of acquisition, each Contracting Government shall inform the other Contracting Governments of any vessels of the categories or sub-categories mentioned in Article 12 (a), which have been previously authorised and which it is the intention to lay down or acquire

riga fördragsslutande regeringarna om dagen för kontraktets undertecknande ävensom snarast möjligt beträffande fartyget lämna alla de upplysningar, som omnämnas i artikel 12 b), c) och d).

Artikel 19.

Envar fördragsslutande regering skall på sådant sätt, att uppgifterna nå de övriga fördragsslutande regeringarna inom en månad efter dagen för detta avtals ikraftträdande, överlämna förteckningar över alla sina mindre stridsfartyg samt trängfartyg med uppgift å deras kännetecken jämlikt artikel 12 b) ävensom upplysning om de ändamål, för vilka de äro avsedda, samt slutligen på sådant sätt, att uppgifterna nå de övriga fördragsslutande regeringarna under januari månad varje påföljande år, delgiva dem erforderliga rättelser i förteckningarna och ändringar i upplysningarna.

Artikel 20.

Envar fördragsslutande regering skall på sådant sätt, att uppgifterna nå de övriga fördragsslutande regeringarna inom en månad efter dagen för detta avtals ikraftträdande, lämna dem de uppgifter, som omnämnas i artikel 12 b), beträffande alla fartyg tillhörande de i artikel 12 a) omnämnda kategorierna eller underkategorierna, vilka då äro under byggnad för förstnämnda fördragsslutande regerings räkning, vare sig sådana fartyg byggas inom dess eget jurisdiktionsområde eller icke, jämte liknande uppgifter beträffande varje dylikt fartyg, som då är under byggnad inom dess jurisdiktionsområde för någon till detta avtal icke ansluten regerings räkning.

Artikel 21.

1. Samtidigt med överlämnandet av det första årsprogrammet för nybyggnader och det första meddelandet om förvärv av fartyg skall envar fördragsslutande regering underrätta de övriga fördragsslutande regeringarna om varje fartyg tillhörande de i artikel 12 a) omnämnda kategorierna och underkategorierna, som tidigare beviljats och som

during the period covered by the said Programme.

(2) Nothing in this Part of the present Agreement shall prevent any Contracting Government from laying down or acquiring, at any time during the four months following the date of the coming into force of the Agreement, any vessel included, or to be included, in its initial Annual Programme of construction or declaration of acquisition, or previously authorised, provided that the information prescribed by Article 12 (b) concerning each vessel shall be communicated so as to reach the other Contracting Governments within one month after the date of the coming into force of the present Agreement.

(3) The initial Annual Programme of construction and declaration of acquisition, to be communicated under Articles 12 (a) and 14 shall reach the other Contracting Governments within one month after the date of the coming into force of the present Agreement.

Part IV. — General and Safeguarding Clauses.

Article 22.

No Contracting Government shall, by gift, sale or any mode of transfer, dispose of any of its surface vessels of war or submarines in such a manner that such vessel may become a surface vessel of war or a submarine in any foreign navy. This provision shall not apply to auxiliary vessels.

Article 23.

(1) Nothing in the present Agreement shall prejudice the right of any Contracting Government, in the event of loss or accidental destruction of a vessel, before the vessel in question has become overage, to replace such vessel by a vessel of the same category or sub-category as soon as the particulars of the new vessel mentioned in Article 12 (b) shall have reached the other Contracting Governments.

avses skola stapelsättas eller förvärvas under den tidrymd, som omfattas av nämnda program.

2. Intet i denna del av detta avtal skall utgöra hinder för någon fördragsslutande regering att när som helst under de fyra första månaderna efter dagen för avtalets ikraftträdande stapelsätta eller förvärva fartyg, som ingå eller avses skola ingå i dess första årsprogram för nybyggnader eller i dess första meddelande om förvärv av fartyg eller som tidigare beviljats, förutsatt att de i artikel 12 b) föreskrivna upplysningarna om varje fartyg lämnas på sådant sätt, att de nå de övriga fördragsslutande regeringarna inom en månad efter dagen för detta avtals ikraftträdande.

3. Det första årsprogram för nybyggnader och det första meddelande om förvärv av fartyg, som skall överlämnas jämlikt artiklarna 12 a) och 14, skall nå de övriga fördragsslutande regeringarna inom en månad efter dagen för detta avtals ikraftträdande.

Del IV. Allmänna föreskrifter och säkerhetsföreskrifter.

Artikel 22.

Ingen fördragsslutande regering må genom gåva, försäljning eller annan form av överlåtelse förfoga över något av sina övervattenskrigsfartyg eller någon av sina undervattensbåtar på sådant sätt, att dylikt fartyg blir ett övervattenskrigsfartyg eller en undervattensbåt i en utländsk flotta. Denna bestämmelse äger icke tillämpning å trängfartyg.

Artikel 23.

1. Intet i detta avtal skall föregripa någon fördragsslutande regerings rätt att, i händelse ett fartyg förloras eller förstöres genom olyckshändelse, innan fartyget ifråga blivit överårigt, ersätta ett sådant fartyg med ett fartyg av samma kategori eller underkategori, så snart de i artikel 12 b) omnämnda uppgifterna beträffande det nya fartyget nått de övriga fördragsslutande regeringarna.

(2) The provisions of the preceding paragraph shall also govern the immediate replacement, in such circumstances, of a light surface vessel of sub-category (b) exceeding 8,000 tons (8,128 metric tons) standard displacement, or of a light surface vessel of sub-category (a), before the vessel in question has become overage, by a light surface vessel of the same sub-category of any standard displacement up to 10,000 tons (10,160 metric tons).

Article 24.

(1) If any Contracting Government should become engaged in war, such Contracting Government may, if it considers the naval requirements of its defence are materially affected, suspend, in so far as it is concerned, any or all of the obligations of the present Agreement, provided that such Contracting Government shall promptly notify the other Contracting Governments that the circumstances require such suspension, and shall specify the obligations it is considered necessary to suspend.

(2) The other Contracting Governments shall in such case promptly examine the situation thus presented with a view to deciding on the obligations of the present Agreement, if any, which they may deem it necessary to suspend; and each of them may in consequence suspend, in so far as it is concerned, any or all of the obligations of the present Agreement, provided that notice is promptly given to the other Contracting Governments effecting the suspension under the preceding paragraph of the obligations which it is considered necessary to suspend.

(3) On the cessation of hostilities, the Contracting Governments shall consult together with a view to fixing a date upon which the obligations of the Agreement which have been suspended shall again become operative, and to agreeing upon any amendments in the present Agreement which may be considered necessary.

2. Bestämmelserna i föregående stycke skola även gälla omedelbar ersättning under enahanda omständigheter av ett lätt övervattensfartyg av underkategorin b), vars standarddeplacement överstiger 8,000 ton (8,128 metriska ton), eller ett lätt övervattensfartyg av underkategorin a), innan fartyget ifråga blivit överärigt, med ett lätt övervattensfartyg av samma underkategori, vars standarddeplacement uppgår till högst 10,000 ton (10,160 metriska ton).

Artikel 24.

1. Om någon fördragsslutande regering skulle indragas i krig, må en sådan fördragsslutande regering, om den anser, att dess behov av sjöstridskrafter väsentligen påverkas, i vad å densamma ankommer tillsvidare upphäva vissa eller samtliga förpliktelser jämlikt detta avtal, förutsatt att en sådan fördragsslutande regering ofördröjligen under rättar de övriga fördragsslutande regeringarna om att omständigheterna påkalla ett dylikt upphävande samt angiver de förpliktelser, som det anses erforderligt att tillsvidare upphäva.

2. De övriga fördragsslutande regeringarna skola i dylikt fall ofördröjligen pröva den uppkomna situationen för att avgöra, vilka förpliktelser jämlikt detta avtal de eventuellt anse erforderligt att tillsvidare upphäva; och envar av dem må följaktligen, i vad å densamma ankommer, tillsvidare upphäva vissa eller samtliga förpliktelser jämlikt detta avtal, förutsatt att meddelande om de förpliktelser, som det anses erforderligt att tillsvidare upphäva, ofördröjligen lämnas de övriga fördragsslutande regeringar, som jämlikt föregående stycke tillsvidare upphävt sina förpliktelser.

3. Vid fientligheternas upphörande skola de fördragsslutande regeringarna överlägga med varandra för att fastställa en tidpunkt, då de förpliktelser jämlikt avtalet, som tillsvidare upphävts, åter skola träda i kraft, samt för att överenskomma om sådana ändringar i detta avtal, som må finnas erforderliga.

Article 25.

(1) In the event of any vessel not in conformity with the limitations and restrictions as to standard displacement and armament prescribed by Articles 4, 5 and 7 of the present Agreement being authorised, constructed or acquired by a Government not a party to the present Agreement, each Contracting Government reserves the right to depart if, and to the extent to which, it considers such departures necessary in order to meet the requirements of its national security —

(a) During the remaining period of the Agreement, from the limitations and restrictions of Articles 3, 4, 5, 6 (1) and 7; and

(b) During the current year, from its Annual Programmes of construction and declarations of acquisition.

This right shall be exercised in accordance with the following provisions: —

(2) Any Contracting Government who considers it necessary that such right should be exercised, shall notify the other Contracting Governments to that effect, stating precisely the nature and extent of the proposed departures and the reasons therefor.

(3) The Contracting Governments shall thereupon consult together and endeavour to reach an agreement with a view to reducing to a minimum the extent of the departures which may be made.

(4) On the expiration of a period of three months from the date of the first of any notifications which may have been given under paragraph (2) above, each of the Contracting Governments shall, subject to any agreement which may have been reached to the contrary, be entitled to depart during the remaining period of the present Agreement from the limitations and restrictions prescribed in Articles 3, 4, 5, 6 (1) and 7 thereof.

(5) On the expiration of the period mentioned in the preceding paragraph, any Contracting Government shall be

Artikel 25.

1. För den händelse ett fartyg, beträffande vilket de i artiklarna 4, 5 och 7 av detta avtal föreskrivna begränsningarna och inskränkningarna ifråga om standarddeplacement och bestyckning icke iakttagits, beviljas, bygges eller förvärvas av en till detta avtal icke ansluten regering, förbehåller sig envar fördragsslutande regering rätt att, därest och i den utsträckning den anser det erforderligt för att tillgodose sin nationella säkerhets krav, göra avvikelser:

a) under avtalets återstående giltighetstid från de i artiklarna 3, 4, 5, 6, första stycket, och 7 föreskrivna begränsningarna och inskränkningarna; och

b) under det löpande året från sina årsprogram för nybyggnader och meddelanden om förvärv av fartyg.

Denna rättighet skall utövas i enlighet med följande bestämmelser:

2. Envar fördragsslutande regering, som anser erforderligt att utöva sådan rätt, skall underrätta de övriga fördragsslutande regeringarna därom samt därvid noggrant tillkännagiva arten och utsträckningen av de avsedda avvikelserna ävensom skälen för dessa.

3. De fördragsslutande regeringarna skola därefter överlägga med varandra och söka uppnå en överenskommelse i syfte att till det minsta möjliga nedbringa omfattningen av de avvikelser, som må företagas.

4. Efter utgången av en tidrymd av tre månader från dagen för det första av de meddelanden, som må hava lämnats jämlikt andra stycket ovan, skall envar av de fördragsslutande regeringarna, därest icke annorlunda överenskommit, vara berättigad att under detta avtals återstående giltighetstid göra avvikelser från de i artiklarna 3, 4, 5, 6, första stycket, och 7 däri föreskrivna begränsningarna och inskränkningarna.

5. Efter utgången av den i nästföregående stycke omnämnda tidrymden må envar fördragsslutande regering, därest

at liberty, subject to any agreement which may have been reached during the consultations provided for in paragraph (3) above, and on informing the other Contracting Governments, to depart from its Annual Programmes of construction and declarations of acquisition and to alter the characteristics of any vessels building or which have already appeared in its Programmes or declarations.

(6) In such event, no delay in the acquisition, the laying of the keel, or the altering of any vessel shall be necessary by reason of any of the provisions of Part III of the present Agreement. The particulars mentioned in Article 12 (b) shall, however, be communicated to the other Contracting Governments before the keels of any vessels are laid. In the case of acquisition, information relating to the vessel shall be given under the provisions of Article 14.

Article 26.

(1) If the requirements of the national security of any Contracting Government should, in the opinion of that Government, be materially affected by any change of circumstances, other than those provided for in Articles 6 (2), 24 and 25 of the present Agreement, such Contracting Government shall have the right to depart for the current year from its Annual Programmes of construction and declarations of acquisition. The amount of construction by any Government party to the Agreement, within the limitations and restrictions thereof, shall not, however, constitute a change of circumstances for the purposes of the present Article. The above-mentioned right shall be exercised in accordance with the following provisions:—

(2) Such Contracting Government shall, if it desires to exercise the above-mentioned right, notify the other Contracting Governments to that effect, stating in what respects it proposes to depart from its Annual Programmes of construction and declarations of acquisition, giving reasons for the proposed departure.

icke annat överenskommit vid de överläggningar, som avses i tredje stycket ovan, och efter att därom hava under rättat de övriga fördragsslutande regeringarna, göra avvikelser från sina årsprogram för nybyggnader och sina meddelanden om förvärv av fartyg samt att ändra kännetecknen för varje fartyg, som är under byggnad eller som tidigare ingått i dess program eller meddelanden.

6. I dylikt fall skall icke något uppskov med förvärv, stapelsättning eller ändrande av något fartyg påkallas på grund av någon av bestämmelserna i del III av detta avtal. De i artikel 12 b) omnämnda uppgifterna skola dock lämnas de övriga fördragsslutande regeringarna före varje fartygs stapelsättning. Vid fartygsförvärv skola upplysningar beträffande fartyget lämnas i enlighet med bestämmelserna i artikel 14.

Artikel 26.

1. Därest någon fördragsslutande regerings krav på nationell säkerhet enligt denna regerings uppfattning skulle väsentligen påverkas genom någon annan förändring av läget än som avses i artiklarna 6, andra stycket, 24 och 25 i detta avtal, äger sådan fördragsslutande regering under det löpande året göra avvikelser från sina årsprogram för nybyggnader och sina meddelanden om förvärv av fartyg. Dock skola icke en till avtalet ansluten regerings nybyggnader, som falla inom avtalets begränsningar och inskränkningar, utgöra en förändring av läget jämlikt denna artikel. Ovannämnda rätt skall utövas enligt följande bestämmelser:

2. Sådan fördragsslutande regering skall, om den önskar utöva ovannämnda rätt, därom underrätta de övriga fördragsslutande regeringarna och därvid tillkännagiva, i vilka avseenden den avser att göra avvikelser från sina årsprogram för nybyggnader och meddelanden om förvärv av fartyg, samt angiva skäl för den tilltänkta avvikelser.

(3) The Contracting Governments will thereupon consult together with a view to agreement as to whether any departures are necessary in order to meet the situation.

(4) On the expiration of a period of three months from the date of the first of any notifications which may have been given under paragraph (2) above, each of the Contracting Governments shall, subject to any agreement which may have been reached to the contrary, be entitled to depart from its Annual Programmes of construction and declarations of acquisition, provided notice is promptly given to the other Contracting Governments stating precisely in what respects it is proposed so to depart.

(5) In such event, no delay in the acquisition, the laying of the keel, or the altering of any vessel shall be necessary by reason of any of the provisions of Part III of the present Agreement. The particulars mentioned in Article 12 (b) shall, however, be communicated to the other Contracting Governments before the keels of any vessels are laid. In the case of acquisition, information relating to the vessel shall be given under the provisions of Article 14.

3. De fördragsslutande regeringarna skola därefter överlägga med varandra för att överenskomma, huruvida några avvikelser äro erforderliga i det uppkomna läget.

4. Efter utgången av en tidrymd av tre månader från dagen för det första av de meddelanden, som må hava lämnats jämlikt andra stycket ovan, skall envar av de fördragsslutande regeringarna, därest icke annorlunda överenskommits, vara berättigad att göra avvikelser från sina årsprogram för nybyggnader och meddelanden om förvärv av fartyg, förutsatt att meddelande därom ofördröjligen lämnas de övriga fördragsslutande regeringarna med noggrann uppgift om i vilka avseenden avvikelser avses skola företagas.

5. I dylikt fall skall icke något uppskov med förvärv, stapelsättning eller ändring av något fartyg påkallas på grund av någon av bestämmelserna i del III av detta avtal. De i artikel 12 b) omnämnda uppgifterna skola dock lämnas de övriga fördragsslutande regeringarna före varje fartygs stapelsättning. Vid fartygsförvärv skola upplysningar beträffande fartyget lämnas i enlighet med bestämmelserna i artikel 14.

Part V.—Final Clauses.

Article 27.

The present Agreement shall remain in force until the 31st December, 1942.

Article 28.

(1) The Contracting Governments will, during the last quarter of 1940, consult together with a view to entering into a new agreement for the reduction and limitation of naval armament.

(2) In the course of the consultation referred to in the preceding paragraph, views shall be exchanged in order to determine whether, in the light of the circumstances then prevailing and the experience gained in the interval in the design and construction of capital ships, it may be possible to agree upon a reduction in the standard displacement or

Del V. Slutbestämmelser.

Artikel 27.

Detta avtal skall förbli i kraft till och med den 31 december 1942.

Artikel 28.

1. De fördragsslutande regeringarna skola under sista kvartalet av år 1940 överlägga med varandra i syfte att sluta en ny överenskommelse rörande minskning och begränsning av flotttrustningar.

2. Under de överläggningar, som avses i föregående stycke, skola åsikter utbytas för att fastställa, huruvida i belysning av då rådande omständigheter samt av de erfarenheter, som under mellantiden vunnits i fråga om konstruerandet och byggandet av slagfartyg, det är möjligt att enas om en minskning av standarddeplacementet eller kanonkali-

calibre of guns of capital ships to be constructed under future annual programmes, and thus, if possible, to bring about a reduction in the cost of capital ships.

Article 29.

None of the provisions of the present Agreement shall constitute a precedent for any future treaty.

Article 30.

The present Agreement shall be ratified and the instruments of ratification shall be deposited in London as soon as possible. It shall come into force immediately on the deposit of the ratifications of all the Signatory Governments.

In witness whereof the undersigned, duly authorised to that effect, have signed the present Agreement and have affixed thereto their seals.

Done in London, the 21st day of December, 1938, in a single copy in the English language.

For the Government of Denmark:
(L. S.) E. REVENTLOW.

For the Government of Finland:
(L. S.) G. A. GRIPENBERG.

For the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland:
(L. S.) HALIFAX.
(L. S.) STANHOPE.

For the Government of Norway:
(L. S.) ERIK COLBAN.

For the Government of Sweden:
Subject to ratification by His Majesty the King of Sweden with the approval of the Riksdag.

(L. S.) B. G. PRYTZ.

bern i fråga om slagfartyg, som enligt framtida årsprogram skola byggas, och sålunda om möjligt åstadkomma en minskning av kostnaderna för slagfartyg.

Artikel 29.

Ingen av bestämmelserna i detta avtal skall äga prejudicerande verkan med avseende å något framtida fördrag.

Artikel 30.

Detta avtal skall ratificeras, och ratifikationsinstrumenten skola snarast möjligt deponeras i London. Det skall träda i kraft omedelbart efter det att samtliga signatärregeringars ratifikationer deponerats.

Till bekräftande härav hava undertecknade, därtill vederbörligen befulldmäktigade, undertecknat detta avtal och försett detsamma med sina sigill.

Som skedde i London den 21 december 1938 i ett enda exemplar på engelska språket.

Underskrifter.

Protocol of Signature.

At the moment of signing the Agreement bearing this day's date, the undersigned, duly authorised to that effect by their respective Governments, have agreed as follows: —

1. If, before the coming into force of the above-mentioned Agreement, the naval construction of any Power, or any change of circumstances, should appear likely to render undesirable the coming into force of the Agreement in its present form, the Contracting Governments will consult as to whether it is desirable to modify any of its terms to meet the situation thus presented.

2. The present Protocol shall come into force on this day's date.

In faith whereof the undersigned have signed the present Protocol and have affixed thereto their seals.

Done in London, the 21st day of December, 1938, in the English language.

For the Government of Denmark:
(L. S.) E. REVENTLOW.

For the Government of Finland:
(L. S.) G. A. GRIPENBERG.

For the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland:
(L. S.) HALIFAX.
(L. S.) STANHOPE.

For the Government of Norway:
(L. S.) ERIK COLBAN.

For the Government of Sweden:
(L. S.) B. G. PRYTZ.

Protokoll vid undertecknandet.

Vid undertecknandet av det avtal, som bär denna dags datum, hava undertecknade, därtill befullmäktigade av sina respektive regeringar, överenskommit om följande:

1. Därest före ikraftträdandet av ovannämnda avtal någon makts flottbyggnad eller någon förändring i läget skulle synas ägnad medföra, att det ej är önskvärt, att avtalet träder i kraft i sin nuvarande avfattning, skola de fördragsslutande regeringarna överlägga för att avgöra, huruvida det är önskvärt att ändra någon av dess bestämmelser i det uppkomna läget.

2. Detta protokoll skall träda i kraft denna dag.

Till bekräftande härav hava undertecknade underskrivit detta protokoll och försett detsamma med sina sigill.

Som skedde i London den 21 december 1938 på engelska språket.

Underskrifter.

Stockholm 1939. Kungl. Boktryckeriet, P. A. Norstedt & Söner.
390866